

การเสนอแนวทางและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่วัดในเขต

บางนา จังหวัด กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา : วัดบางนาใน วัดวชิรธรรมสาธิตและวัดธรรมมงคล

Proposing guideline and improvement of physical environment and facilities in the temple area
at Bang Na District, Bangkok. Case Study: Bang Na Nai Temple, Wachirathamsatit Temple and Thamma
Mongkol Temple.

สายฝน กาญจนทฤทัย*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่วัดในเขต บางนา จังหวัด กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางและการปรับปรุงเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมปลอดภัยสอดคล้องกับธรรมชาติร่างกาย โดยคัดเลือกวัดจำนวน 3 วัด ได้แก่ วัดบางนาใน วัดวชิรธรรมสาธิตและวัดธรรมมงคล โดยการทําวินิจฉัยครั้งนี้ได้ศึกษาข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามด้วยการสังเกตและสำรวจลักษณะกายภาพในเขตพื้นที่วัดและ สอบถามจากประชากรผู้สูงอายุที่มาใช้พื้นที่วัดและผู้บริหารวัด

ผลการวิจัยพบว่าแต่ละวัดมีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกันไป เช่น ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุมีแค่วัดเดียวคือ วัดธรรมมงคล ส่วนวัดที่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุมีสองวัด คือ วัดวชิรธรรม และวัดธรรมมงคล ซึ่งมีอุปกรณ์และความสะอาดที่ดีแต่ขาดป้ายบอกวิธีใช้ และจากการสอบถามจะผู้บริหารวัดพบว่าทางวัดยังไม่ให้ความสำคัญต่อสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่ประชากรที่มาใช้พื้นที่ในจำนวน 2 ส่วน 4 เป็นผู้สูงอายุ และจากการสอบถามผู้สูงอายุสิ่งที่ต้องการให้ปรับปรุงและออกแบบให้ดีขึ้นคือ บริเวณห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีป้ายและสัญลักษณ์ ป้ายนำทาง แผนที่ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจากแนวทางศึกษานี้สามารถนำไปใช้ออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุที่มาวัดอื่นๆได้ อีก แต่ต้องมีการปรับปรุงรูปแบบเทคนิคให้เหมาะสมกับสถานที่นั้นๆรวมถึงบริบทอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ, สิ่งอำนวยความสะดวก, ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก

Abstract

This research is a qualitative research. The purpose is to study about physical environment and facilities of the temple area in Bang Na District, Bangkok to point the guidance and improvement to encourage the lives of elderly people in order to be living appropriately, safe and consistent with the body nature. There are 3 key informants that were purposively selected: Bang Na Nai Temple, Wachirathamsatit Temple and Thamma Mongkol Temple. The tools that were used are observation and survey all round the area together with interview from visitors and caretakers.

Research resulted as in each area among 3 places have a different physical environment: Thamma Mongkol Temple is the one and only place which has parking lot for elderly, or even Wachirathamsatit Temple and Thamma Mongkol Temple has restroom for elderly but still lacked of signs and instructions. Moreover, the interviewing indicated that many temples does not focus on elderly conveniences even though it is part 2 of 4 that elderly was a visitor and what the elderly people need is a better design for parking lot, all the restroom, include with signs and directions. This research is the guidance in order to improve facilities for the other places to be better and more appropriate for elderly people.

Keywords: elderly people, physical environment, facility, facility designing

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน

บทนำ

ทุกวันนี้ประเทศไทยมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นอย่างสังเกตเห็นได้ชัดไม่ว่าจะใน ครอบครัว ชุมชน หรือตามสถานที่สาธารณะเราจะเห็นและรู้สึกได้ว่ามีผู้สูงอายุอยู่มาก ปรากฏการณ์ที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเช่นนี้ยืนยันด้วยสถิติข้อมูลประชากรซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ก้าวสู่ "สังคมสูงวัย" วยมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2548 แล้ว ยิ่งไปกว่านั้นในอนาคตเป็นไปได้ว่าประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อประมาณอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนสูงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ความสำคัญของผู้สูงอายุนั้นประเด็นไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนที่เพิ่มขึ้นเพียงอย่างเดียว คุณภาพ ชีวิตที่ดีความสุขความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญที่ลูกหลานหรือคนใน ครอบครัวควรที่จะตระหนักและพิจารณาในจุดนี้ด้วยว่าควรจะเป็นอย่างไร เนื่องจากเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุและอาจมีปัญหาสุขภาพอนามัย โรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาทางด้านจิตใจ ความจำ การ เรียนรู้ บุคลิกภาพ สิ่งต่างๆเหล่านี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ผู้สูงอายุเป็นวันที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงในรูปของการ เสื่อมถอยมากกว่าการเจริญเติบโต แต่จะมากหรือน้อยช้าหรือเร็วขึ้น ขึ้นอยู่ปัจจัยหลากหลายประการ จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556)

วัดจึงเป็นอีกหนึ่งสถานที่สำคัญสำหรับผู้สูงอายุ วัดสามารถสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุได้ ทำให้ ผู้สูงอายุได้ฝึกฝนพัฒนาตนให้รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องดีงาม (พระธรรมปิฎก, 2543) ในพิธีกรรมและประเพณีทางศาสนาวัดยังเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพและความรู้เนื่องจาก กิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดสอดคล้องกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ ไม่รุนแรง ไม่ต้องเร่งรีบ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสในการพบปะผู้คนในช่วงอายุเดียวกันอีกด้วย(ยงยุทธ บูรณเจริญกิจ, 2545) วัยสูงอายุ หรือ วัยชรา หมายถึง มนุษย์ที่มีอายุอยู่ในช่วงปลายของชีวิต เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเคลื่อนไหวได้ลงน้อยและใช้เวลามากขึ้น การใช้ความจำน้อยลงความเสื่อมสภาพทรุดโทรมทางร่างกายและอวัยวะภายในร่างกาย(Laura Carstensen - research at Stanford university's) ดังนั้นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและสิ่งอำนวยความสะดวกจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้สูงอายุที่เข้ามาในวัด ความสามารถและมีชีวิตทางสังคมร่วมกับผู้คนที่วัยเดียวกันและต่างวัย แต่พื้นที่วัดในปัจจุบันลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่สมบูรณ์แบบ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณพื้นที่วัดให้มีความเหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุและคุณภาพเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุต่อไป อีกทั้งเป็นประโยชน์สำหรับผู้เข้ามาใช้บริเวณพื้นที่วัดทุกเพศทุกวัย ให้มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะด้วยเช่นกัน

ทบทวนวรรณกรรม

1. วัด คือ คำเรียกสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมทางศาสนาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ในประเทศไทย กัมพูชา และลาว ภายในวัดจะมี ภูมิ ซึ่งใช้เป็นที่อาศัยของนักบวชในศาสนาพุทธซึ่งก็คือ พระสงฆ์ อีกทั้งยังมีเจดีย์พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ เมรุ ซึ่งใช้สำหรับประกอบศาสนพิธีต่างๆเช่น การเวียนเทียน การสวดมนต์ การทำสมาธิ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

2.การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร(2547) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรมีลักษณะเอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในสภาวะแวดล้อมทั้ง 3 ประเภท ดังนี้ 1) สภาวะแวดล้อมส่วนบุคคล (Individual Environment) ควรปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อกระตุ้นความสนใจและทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม มากยิ่งขึ้น 2) สภาวะแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) ควรเน้นการจัดสภาวะ

แวดล้อมทางสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ คือ การปรับปรุงหรือเสริมแต่งให้อุปกรณ์อำนวยความสะดวก เพื่อเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือแม้แต่การพูดคุย เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ 3) สภาวะแวดล้อมทางกายภาพ(Physical Environment) ควรให้ความสนใจเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของผู้สูงอายุ นอกเหนือจากเรื่องความสวยงาม จะเห็นได้ว่าสภาวะแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมากกว่าวัยอื่น ดังนั้น เพียงการปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมของผู้สูงอายุให้เหมาะสม ทั้งสภาวะแวดล้อมส่วนบุคคล สภาวะแวดล้อมทางสังคมและสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ จะช่วยป้องกัน ลดและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุได้ โดยจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละคนด้วย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ทุพพลภาพ

3. สิ่งอำนวยความสะดวกของศาสนสถาน ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้สูงอายุต้องใช้งานใน

ศาสนสถาน จำนวน 9 องค์ประกอบ ได้แก่ทางเดินเข้าศาสนสถาน (จากประตูรั้วถึงประตูหลักของอาคาร) ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ บันไดภายนอก ทางลาด ประตูหลัก บันไดภายในอาคาร ห้องน้ำผู้สูงอายุทางเดินภายในอาคาร (จากประตูหลักถึงห้องน้ำ) ป้ายสัญลักษณ์ (กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548)

การจัดทำวิจัยครั้งนี้ผู้จัดทำมีความประสงค์จะศึกษาประโยชน์และความเหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุโดยมีกรณีศึกษาเป็นวัดในเขต บางนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยเล็งเห็นว่าวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวของประชาชนชาวไทย และเห็นได้ว่าเป็นผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบไปวัดเนื่องจาก กิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดสอดคล้องกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ ไม่วุ่นวาย ไม่ต้องเร่งรีบ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสในการพบปะผู้คนในช่วงอายุเดียวกันอีกด้วย **วัยสูงอายุ** หรือ **วัยชรา** หมายถึง มนุษย์ที่มีอายุอยู่ในช่วงปลายของชีวิต เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเคลื่อนไหวได้ลงน้อยและใช้เวลามากขึ้น การใช้ความจำน้อยลงความเสื่อมสภาพทรุดโทรมทางร่างกายและอวัยวะภายในร่างกาย ดังนั้นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและสิ่งอำนวยความสะดวกจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้สูงอายุที่เข้ามาในวัด

วัด 3 วัด คือวัดที่ยกมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้จัดทำมีความเห็นว่าเป็นวัดใหญ่ประจำเขตบางนา และ เป็นวัดที่ต่างมีผู้คนเข้ามาทำบุญมาก และเห็นได้ว่ามีผู้สูงอายุเข้ามาทำบุญ นั่งสมาธิเป็นประจำจึงเหมาะสมที่จะเป็นกรณีศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณพื้นที่วัดในเขต บางนา จังหวัด กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อประเมินความจำเป็นของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาความเหมาะสมความจำเป็นของสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุภายในวัดในเขต บางนา จังหวัด กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- เพื่อทราบถึงความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุที่เข้ามาปฏิบัติธรรมใน
- เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมภายในวัด ให้ผู้สูงอายุและผู้ใช้งาน ทุกเพศ ทุกวัย
- เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงทางเท้าและทางข้าม ให้ผู้สูงอายุและ ทุกเพศทุกวัยให้เข้าถึงสถานที่อย่างปลอดภัย
- เพื่อกระตุ้นหน่วยงานและผู้บริหารวัดให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ
- เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้สึก สงบ และรู้สึกปลอดภัยเวลามาที่วัด

ระเบียบวิธีการวิจัย

1) พื้นที่การวิจัย

เลือกพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง บริเวณด้านในและนอกวัดบางนาใน วัดวชิรธรรมสาธิตและวัดธรรมมงคล เขตบางนา จังหวัด กรุงเทพมหานคร

2) ผู้ให้ข้อมูลหลัก

โดยใช้วิธีการสังเกต(Observation)และการสัมภาษณ์(Interview)เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงคือผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป และผู้ที่ต้องรับเรื่องเพื่อนำไปแก้ไขต่อไปคือผู้บริหารวัด จึงสามารถให้ข้อมูลที่เจาะลึกได้และตรงประเด็น เชื่อถือได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้

3) เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ได้แก่สมุดบันทึก(notebook) ใช้บันทึกข้อมูลหลัก เพศ อายุ และที่อยู่ เพื่อใช้ในการอ้างอิงข้อมูล นอกจากนี้คือ การสังเกตโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยการพาผู้สูงอายุเข้าไปใช้ห้องน้ำบริเวณวัดและสังเกตสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นว่าสามารถตอบสนองผู้สูงอายุได้แค่ไหนและเก็บข้อมูลด้านความต้องการปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่วัดในแง่การให้บริการแก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารวัดและเก็บข้อมูลด้านความต้องการปัญหาและข้อจำกัดในการใช้พื้นที่วัดของผู้สูงอายุด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักตามสัดส่วนผู้สูงอายุที่มาใช้บริเวณพื้นที่วัด แนวคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดได้แก่ 1) สิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด ส่วนไหนบ้างที่ต้องการให้เพิ่มเติมขึ้น 2)ถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก ภายในวัด และมีการติดต่อกับผู้บริหารวัดเพื่อที่จะสัมภาษณ์ล่วงหน้า กำหนดช่วงเวลาที่จะใช้สัมภาษณ์ สถานที่และวิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกสะดวกใจไม่รู้สึกว่าคุณบังคับสร้างบรรยากาศที่ดี ผ่อนคลาย เป็นกันเอง และชี้แจงให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ ทราบว่าจะนำผลการสัมภาษณ์ไปใช้อย่างไร ให้คำรับรองว่าจะไม่ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เสียชื่อเสียง

4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลปฐมภูมิเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ข้อมูลทุติยภูมิเป็นข้อมูลที่ได้จากหนังสือเอกสาร วารสาร บทความ งานวิจัย ต่างๆ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
- รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความจำเป็นของสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในพื้นที่กรณีศึกษา วัดในเขต บางนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร
-

ผลการวิจัย

ผลการเก็บข้อมูลด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่วัดกรณีตัวอย่างทั้ง 3 วัด สามารถสรุปสิ่งที่ต้องออกแบบหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

	วัดบางนาใน	วัดธรรมมงคล	วัดวชิรธรรมสาธิต
ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ	ไม่มี	มี	ไม่มี
ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ	ไม่มี	มี	มี
อุปกรณ์ในห้องน้ำที่เหมาะสม	ไม่มี	มี	มี
โต๊ะและม้านั่ง	มี	มี	มี
ราวกันตก/ผนังกันตก	มี	มี	มี
มีความลาดชันเกิน	มี	ไม่มี	ไม่มี
มีสิ่งกีดขวางที่เป็นอันตราย	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
ป้ายและสัญลักษณ์	มี	มี	มี

ด้านสภาพแวดล้อม

	วัดบางนาใน	วัดธรรมมงคล	วัดวชิรธรรมสาธิต
ต้นไม้ที่ให้ความร่มเงา	✓	✓	✓
ขนาดพื้นที่ทำกิจกรรม	-	✓	✓
การให้ความสว่าง	✓	✓	-
ปัญหาขยะมูลฝอย	✓	-	✓
ความสวยงามความร่มรื่น	-	✓	✓

จากการเก็บข้อมูลจากพื้นที่วัดกรณีตัวอย่างทั้ง 3 วัด โดยแบ่งประเด็นเป็นสองด้านคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสิ่งแวดล้อม ผลการรวบรวมข้อมูลพบว่า ผู้สูงอายุทุกท่านต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นอย่างมาก เช่น ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในห้องน้ำ โต๊ะและม้านั่ง ราวกันตก ป้ายและสัญลักษณ์ โดยจากการลงพื้นที่สำรวจพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่กล่าวมา ยังมีบางวัดที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุ และบางวัดไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นเลย ได้แก่ ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ (1วัด) ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ (1วัด) อุปกรณ์ในห้องน้ำที่เหมาะสม(2วัด) โต๊ะและม้านั่ง(3วัด) ราวกันตก /ผนังกันตก(3วัด) มีความลาดชันเกิน(1วัด) มีสิ่งกีดขวางที่เป็นอันตราย(0วัด) ป้ายและสัญลักษณ์(3วัด) สรุปผลการศึกษาจากการสังเกตและจากความคิดเห็นสรุปได้ว่า วัดบางนาในขาดห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ วัดธรรมมงคลมีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุแต่ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ และวัดวชิรธรรมสาธิตก็มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุไม่เพียงพอเช่นกัน ควรเพิ่มอุปกรณ์ภายในห้องและคอยเติมอยู่อย่างเสมอ เพิ่มที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุอย่างน้อย 3-4 คันในบริเวณวัดราวจับสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 90 เซนติเมตร ราวจับด้านที่อยู่ติดผนังให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 5 เซนติเมตร มีความสูงจากจุดยึดไม่น้อยกว่า 12 เซนติเมตรและผนังบริเวณราวจับต้องเป็นผนังเรียบ ราวจับต้องยาวต่อเนื่อง ทางลาดไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร ทำด้วยวัสดุ เรียบ ไม่ลื่น มีความมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตรายในการจับ ป้ายและสัญลักษณ์ต้องมีความชัดเจนและไม่ติดเยอะเกินให้จะทำให้เกิดความสับสนและด้านสภาพแวดล้อมจากผลการลงพื้นที่สำรวจ และสัมภาษณ์พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มจำนวนต้นไม้ใหญ่ในบริเวณที่ขาดความร่มรื่น จัดการทำความสะอาดบริเวณวัดอย่างสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้มีปัญหาขยะมูลฝอย ขนาดพื้นที่จัดกิจกรรมโดยการจัดพื้นที่ให้เพียงพอ และเพิ่มแสงสว่างให้เพียงพอ

การประเมินความจำเป็นในการติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

1. ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุพบว่ามีความจำเป็นมาก และมากที่สุดคือราวจับภายในห้องน้ำ และวัสดุพื้นผิวกันลื่น และควรมีโถส้วมแบบชักโครก และรองลงมาคือ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในห้องน้ำและป้ายสัญลักษณ์อธิบายวิธีใช้
2. ที่จอดรถ พบว่ามีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากครอบครัวที่พาผู้สูงอายุมาวัดจะได้ไม่ต้องพาเดินไกลเกินไป สถานที่จอดรถควรอยู่ใกล้บริเวณปฏิบัติธรรม และรองลงมาคือควรมีจำนวนที่พอเพียงต่อจำนวนผู้สูงอายุ
3. ทางสัญจรเข้ามีความจำเป็นในระดับปานกลาง ความจำเป็นที่พบมากที่สุดคือควรใช้วัสดุพื้นผิวกันลื่น และมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางที่มองเห็นได้ชัดเจน มีความกว้างของทางสัญจรที่เหมาะสม
4. บริเวณโดยรอบวัด พบว่ามีความจำเป็นในระดับปานกลาง สิ่งที่พบว่ามีความจำเป็นมากที่สุดคือ มีหลังคาบังแดดบังฝนและมีต้นไม้ที่ร่มรื่น รองลงมาคือ มีความสะอาดไม่ขยะมูลฝอยและไม่มีสิ่งกีดขวางที่เป็นอันตราย

บทสรุป วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่วัดจากการวิเคราะห์และนำสรุปปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขมีดังนี้เพิ่มที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุให้มียังน้อย 3-4 คันในบริเวณวัด และคอยตรวจสอบสิ่งกีดขวางอันตรายอย่างสม่ำเสมอ ปรับทางเดินที่ขรุขระ และใช้วัสดุพื้นผิวที่เรียบ แยกทางจราจรกับทางสัญจรออกจากกัน เพิ่มห้องน้ำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะโดยอยู่ตำแหน่งที่เข้าถึงง่ายที่สุด และมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องน้ำที่เหมาะสม ใช้วัสดุกันลื่น เพิ่มราวจับ และมีไฟส่องสว่างตลอด มีป้ายสัญลักษณ์บอกทาง และ วิธีใช้อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับบริเวณวัดความปรับปรุงความร่มรื่นภายในวัดโดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ให้เพิ่มมากขึ้น จัดการทำความสะอาดบริเวณวัดอย่างสม่ำเสมอ มีถังขยะไว้ต่างจุดต่างๆบริเวณวัด จัดพื้นที่ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติธรรม สร้างบรรยากาศให้วัดดูรู้สึกปลอดภัยนำมาปฏิบัติธรรม เพิ่มโต๊ะม้านั่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆให้เพียงพอสำหรับผู้สูงอายุ

จากผลสำรวจพบว่านอกจากผู้สูงอายุจะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกแล้ว ยังรับรู้ถึงการได้รับการยอมรับ และ ความสำคัญต้องการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจในการใช้ชีวิตในการเดินทางมาวัดได้ด้วยตนเอง จึงขอสรุปว่า การสนับสนุนให้จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เป็นการยกระดับสถานที่นั้นๆ ให้มีการเข้าถึงคนทุกระดับอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุในบริเวณวัด เพื่อพัฒนาคุณค่าชีวิตของผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตบั้นปลายได้อย่างมีคุณค่า นอกจากนี้พบว่าบริเวณวัดในแต่ละวัดมีขนาดพื้นที่ชุมชนที่แตกต่างกัน ดังนั้น

- ควรมีการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ให้เหมาะสมกับพื้นที่วัดนั้นๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม
- ควรมีการประสานงานงบประมาณในส่วนของภาครัฐโดยสำนักงานเขตบางนา

แนวทางในการศึกษาครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรจะได้มีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้เพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมีน้อยเกินไป ทำให้สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ได้จากคนกลุ่มน้อย
- ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับวิจัยเรื่องนี้สามารถศึกษาวัดในเขตอื่นๆ ที่ควรได้รับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อนำผลมาเปรียบเทียบและศึกษาเพิ่มเติม
- สามารถนำไปศึกษาเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องได้ เช่น การใช้พื้นที่ทางสังคมของวัด วิเคราะห์ความสำคัญของผู้ใช้พื้นที่ และศึกษา

ความสำคัญและบทบาทของวัด เป็นต้น

- เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่ต้องสรุปปัญหา จึงไม่ควรมีข้อจำกัดว่าจะต้องไม่ซ้ำ หรือให้นักศึกษาไม่ทำเรื่องเดียวกัน เนื่องจากวิจัยอาจมีลักษณะที่ออกมาต่างกัน การนำเสนอและการใช้เครื่องมือที่ต่างกัน เป็นต้น

บรรณานุกรม

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร.(2544). สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.พิมพ์ครั้งที่ 5.กรุงเทพมหานคร: เจริญดีการพิมพ์

ผกา มาศ กมลพรวิจิตร,วิภาดา ท้าวประยูร,และมนู วาติตสุนทร. (2548). บทบาทและ ความสัมพันธ์ของวัดและพระสงฆ์กับ ผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: กรมอนามัย

จิราพร เกศพิชญพัฒนา, จันทรเพ็ญ แสงเทียนฉาย, ยุพิน อังศุโรจน์, และ Berit IngersollDayton. (2543).ความผาสุกทาง ใจของผู้สูงอายุ : การศึกษาเชิงคุณภาพ. วารสาร สมาคมพัฒนาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกใน อาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548.

Carstens, Diane Y. 1993. Site Planning and Design for the Elderly: Issues, Guidelines, and Alternatives. New York: Van Nostrand Reinhold.

Charles Harris and Nicholas Dines. 1998. Time-Saver Standards for Landscape Architecture. United States: McGraw-Hill.

Clare Cooper Marcus and Carolyn Francis. 1990. People Places : Design Guidelines for Urban Open Space. New York: Van Nostrand Reinhold.